

Dự án Guarda 2026 **Francisco de Pina và hành trình chữ Quốc ngữ** **Cầu nối văn hóa Việt Nam - Bồ Đào Nha**

Cùng sự phối hợp và hỗ trợ của:

Đại sứ quán Việt Nam tại Bồ Đào Nha
Embaixada do Vietnam em Portugal

AAPV
Hội hữu nghị Bồ Đào Nha-Việt Nam

Fédération
Vovinam-Viet Vo Dao France

Mục Lục

Giới thiệu dự án Guarda 2026 - Francisco de Pina và hành trình chữ Quốc ngữ - Cầu nối văn hóa Việt Nam - Bồ Đào Nha	2
Phụ chú I: Các sách viết về lịch sử chữ Quốc ngữ La Tinh	6
Phụ chú II: Bản dịch văn bản cam kết của Hội đồng thành phố Guarda	10
Phụ chú III: Văn bản của Đại sứ quán Việt Nam tại Bồ Đào Nha	14
Phụ chú IV: Chương trình chi tiết Guarda 2026	15

Hội Tôn vinh văn hóa Việt - APCV

Trụ sở : 07 Rue de la Huchette, 75005 Paris.

Website: www.apcvparis.com Email: apcvparis@gmail.com

Facebook: APCV - Association pour la Promotion de la Culture
Vietnamienne

Ban tổ chức

Diane Nguyễn Đức Thu Dung

António Salvado Morgado

Nguyễn Tấn Nghĩa

Trần Nguyên Đạo

Giới thiệu Dự án Guarda 2026 Francisco de Pina và hành trình chữ Quốc ngữ Cầu nối văn hóa Việt Nam - Bồ Đào Nha

Mục đích của dự án là tôn vinh giáo sĩ Bồ Đào Nha, Francisco de Pina, người đã khai sáng chữ Quốc ngữ La Tinh cho dân tộc Việt Nam và đồng thời xây dựng một cầu nối văn hóa giữa Việt Nam và Bồ Đào Nha cùng với mong muốn hiệu đính lịch sử chữ Quốc ngữ.

Giữa Bồ Đào Nha và Việt Nam đã trao đổi ngoại giao chính thức từ ngày 1/7/1975, tuy nhiên hợp tác kinh tế và văn hóa giữa hai nước vẫn còn khiêm tốn, mặc dù đã có sự kết nghĩa giữa thành phố Hồ Chí Minh và Porto (tháng 7/2023). Để đẩy mạnh hơn nữa, thiết nghĩ Việt Nam và Bồ Đào Nha phải dựa trên bối cảnh lịch sử 400 năm mà giáo sĩ Francisco de Pina đã trở thành biểu tượng kết nối giữa hai dân tộc.

Biểu tượng lịch sử trên, trước đây và qua nhiều thế kỷ mọi người cho rằng giáo sĩ người Pháp Alexandre de Rhodes là người đã sáng tạo ra chữ quốc ngữ. Sự nhầm lẫn đáng tiếc này đến từ các tài liệu, sách vở trong thời kỳ Việt Nam bị đặt dưới sự đô hộ của người Pháp. Nhưng may mắn thay, ngày nay, với những phương tiện hiện đại, các học giả Việt Nam, Bồ Đào Nha và Pháp đã nghiên cứu lại các sử liệu của thế kỷ thứ XVII, hiện lưu trữ trong các văn khố và thư viện của Tòa thánh Vatican, Dòng Tên La Mã, Bồ Đào Nha, Tây Ban Nha và đã tìm được những bằng chứng cụ thể để đánh giá lại lịch sử xác thực. Và các học giả cho rằng giáo sĩ người Bồ Đào Nha, Francisco de Pina, mới đích thực là một trong những người đầu tiên sáng tạo ra chữ Quốc ngữ La Tinh.

Tuy nhiên, những khám phá này vẫn chỉ giới hạn trong giới học giả và trí thức, chưa được phổ biến rộng rãi trong học đường, sử, sách, và đặc biệt là chưa được Nhà nước Việt Nam chính thức công nhận.

Biểu tượng tri ân Giáo sĩ Francisco De Pina ở Guarda, Bồ Đào Nha - 2023

Dự án “Guarda 2026” vốn là sự nối tiếp của sự kiện “**Đặt biểu tượng tri ân giáo sĩ Francisco de Pina ở Guarda, Bồ Đào Nha**”, đã được tổ chức ngày 26 tháng 11 năm 2023, bởi *Quỹ tôn vinh tiếng Việt và chữ Quốc ngữ*, chủ nhiệm Giáo sư Nguyễn Đăng Hưng cùng các nhân sĩ: Nguyễn Bích Thủy, Trần Bá Học, Hoàng Kim Oanh, Đào Nguyễn Hải Yến, Nguyễn Tấn Nghĩa... Biểu tượng nặng 450kg, cao 3m, là một tác phẩm nghệ thuật được

sáng tác tại làng Phước Kiều, huyện Thanh Chiêm, tỉnh Quảng Nam, Việt Nam, nhằm tri ân giáo sĩ Francisco de Pina.

Biểu tượng tri ân nói trên đã được đưa sang Bồ Đào Nha tặng thành phố Guarda. Tượng được thiết kế phỏng theo hình dáng chiếc thuyền buồm vào thế kỷ XVII, loại thuyền được giáo sĩ Francisco de Pina chọn làm phương tiện sang nước Đại Việt (Đàng Trong), phía dưới đập nổi hình trống đồng Đông Sơn, biểu tượng của văn minh cổ Đại Việt.

Biểu tượng tri ân giáo sĩ Francisco de Pina, 2023

Biểu tượng đã được thành phố Guarda tổ chức đón tiếp trọng thể với sự tham gia của ông thị trưởng Sérgio Fernando da Silva COSTA, Giám mục Guarda, đức cha Manuel da ROCHA FELICIO, các đại diện của Dòng Tên Bồ Đào Nha... Hiện nay, biểu tượng này được đặt trong khuôn viên của thư viện Eduardo Lourenço, thành phố Guarda.

Để nối tiếp sự kiện có ý nghĩa trên và tìm cách “đánh tiếng chuông” vọng về Việt Nam, đưa thông tin đến Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch, Ủy Ban Nhân dân tỉnh Gia Lai cũng như vận động đến các cơ quan có chức năng và tìm cách xây dựng cầu nối văn hóa và chính thức hóa việc hiệu đính lịch sử hình thành chữ quốc ngữ. Các học giả António Salvado Morgado, Nguyễn Tấn Nghĩa, Trần Nguyên Đạo và bà Diane Nguyễn Đức Thu Dung, Chủ tịch Hội Tôn vinh văn hóa Việt-APCV, tự nguyện đứng ra tổ chức sự kiện “**Guarda-2026, Francisco de Pina và hành trình chữ Quốc ngữ - Cầu nối văn hóa Việt Nam - Bồ Đào Nha**” với 2 hoạt động chính như sau:

- **Lễ tri ân** giáo sĩ Francisco de Pina cùng kỷ niệm 400 năm ngày ra đời chữ Quốc ngữ La Tinh qua việc đề xuất đặt tên một con đường hoặc một công viên mang tên ông tại Guarda, thành phố quê hương của giáo sĩ. Ngoài ra trong khuôn khổ chương trình lễ tri ân, chúng tôi sẽ tổ chức buổi tọa đàm giới thiệu các tác phẩm viết về lịch sử chữ Quốc ngữ La Tinh với tiêu đề “**Di sản chữ Quốc ngữ và hành trình giao lưu văn hóa Việt Nam – châu Âu**” (xem phụ chú I – Các sách viết về lịch sử chữ Quốc ngữ La Tinh). Bên cạnh đó, việc tái bản sách “**Thuyết Quốc Ngữ La Tinh**” vào tháng 8, 2026 làm điểm tựa khoa học và luận chứng lịch sử chữ Quốc ngữ La Tinh.
- **Tạo điều kiện, thúc đẩy và kết nối** về các lĩnh vực văn hoá, du lịch, ẩm thực và xúc tiến kinh tế giữa các doanh nghiệp.

Sự kiện sẽ được thực hiện với sự phối hợp và hỗ trợ của chính quyền thành phố Guarda, Đại sứ quán Việt Nam tại Bồ Đào Nha, Liên đoàn Vovinam-Việt Võ Đạo Pháp, Hội hữu nghị Bồ Đào Nha-Việt Nam (AAPV), Hội người Việt Nam tại Bồ Đào Nha và rất mong nhận được sự hỗ trợ hoặc phối hợp của Bộ Văn hóa Thể Thao và Du Lịch, Cục Du lịch Quốc gia Việt Nam, Ủy ban Nhân dân Tỉnh Gia Lai, Hội thừa sai Paris (MEP), Viện sử học Việt Nam, Hội ẩm thực Việt Nam, Quỹ tôn vinh tiếng Việt và chữ Quốc ngữ... cùng các tổ chức liên quan khác.

Tiến trình sự kiện đã thực hiện :

- **Tháng 1/2026:** Xuất bản sách “*Thuyết Quốc Ngữ La Tinh*”, song ngữ Pháp-Việt, và gửi về Việt Nam đến các cơ quan hữu quan của Nhà nước Việt Nam, các cá nhân và các tổ chức quan tâm. Và mong muốn sẽ tái bản lần thứ ba vào tháng 8, 2026 cùng với sự đóng góp của các học giả quan tâm và sẽ thông dịch sang tiếng Anh và tiếng Bồ Đào Nha.
- **Ngày 18/03/2026,** Ban tổ chức đã đến Guarda thảo luận cụ thể với các lãnh đạo thành phố Guarda và đã lên chương trình tổng quát như sau :

Lãnh đạo Thành phố Guarda tiếp Ban tổ chức

- Ngày tổ chức sự kiện : **7, 8 tháng 10 năm 2026** tại Guarda, Bồ Đào Nha.
 - Không gian tổ chức : Nhà hát lớn thành phố Guarda, gồm 2 hội trường với sân khấu cho 600 khán giả, và 120 khán giả, cùng với 6 không gian triển lãm (khoảng 1.200 mét vuông), phòng họp, phòng ăn, phòng tập dợt, bàn, ghế, micro, ánh sáng...
 - Thành phố Guarda sẽ gửi thư mời chính thức (theo danh sách của Ban tổ chức) đến các tham dự viên bên Việt Nam để làm thủ tục Visa đến Đại sứ quán Bồ Đào Nha tại Hà Nội.
 - Thành phố Guarda sẽ cung cấp tất cả các nhu cầu cần thiết để sự kiện được hoàn hảo (**xem phụ chú II : Bản dịch văn bản cam kết của Thành phố Guarda**)
- **Ngày 20/03/2026,** Ban tổ chức đã đến Đại sứ quán Việt Nam tại Bồ Đào Nha (Lisbon) thăm giao hữu và trình bày dự án « Guarda 2026 ». Đoàn đã được ngài Đại sứ Nguyễn Mạnh Thắng đón tiếp thân mật và đón nhận dự án trong tinh thần hỗ trợ các cộng đồng theo chức năng của Đại sứ quán và hứa sẽ có tiếng nói chính thức sau khi nhận được văn bản đồng hành của Thành phố Guarda. (**xem phụ chú III : Văn bản của Đại sứ quán Việt Nam tại Bồ Đào Nha**)

Ban tổ chức xin chính thức thông báo

- **Tháng 10/2026.** Tổ chức sự kiện “*Guarda-2026, Francisco de Pina và hành trình chữ Quốc ngữ - Cầu nối văn hóa Việt Nam - Bồ Đào Nha*” trong hai ngày 7 và 8 tháng 10/2026 tại Nhà hát lớn thành phố Guarda (Teatro Municipal da Guarda), **xem phụ chú IV – Chương trình chi tiết - Guarda 2026.**
- Song song, Ban tổ chức sẽ đề nghị một số địa điểm du lịch tham quan Âu châu, sau sự kiện Guarda 2026, như : Lisbonne, Paris, Bruxelles, Rouen, Province... **xem phụ chú V – Chương trình tham quan Âu châu.**

Đại sứ Nguyễn Mạnh Thắng (phải)
Bà Diane Nguyễn Đức Thu Dung (trái)

Ban tổ chức xin trân trọng thông báo và mời các Cơ quan, các Hiệp hội, các học giả, các nhà bảo trợ hoặc các cá nhân và các doanh nghiệp cùng đóng góp và tham dự sự kiện có ý nghĩa này. Và chúng tôi mong nhận được sự quan tâm, phối hợp của quý vị để sự kiện Guarda 2026 được thành công tốt đẹp.

Xin trân trọng cảm ơn.

Liên lạc :

- Diane Nguyễn Đức Thu Dung
 - apcvparis@gmail.com
 - Tel : +33 783598672 (Zalo, WhatsApp)
- Nguyễn Tấn Nghĩa
 - taninterve@aol.com
 - Tel : +33 771236147 (Zalo, WhatsApp)
- Trần Nguyên Đạo
 - amv.infos@gmail.com
 - Tel : +33 609952000 (Viber, WhatsApp)

Các thông tin liên quan đến dự án:

- Báo tin tức - TTXVN : <https://baotintuc.vn/the-gioi/ton-vinh-tieng-viet-chuoi-su-kien-ton-vinh-nguoi-sang-tao-chu-quoc-ngu-20260324095709670.htm>
- Tạp chí Việt-Đức : <https://tapchivietduc.vn/chuyen-di-hieu-dinh-lich-su-chu-quoc-ngu-la-tinh-a32298.html>
- Tạp chí Việt-Đức : <https://tapchivietduc.vn/hanh-trinh-tim-den-que-huong-cua-giao-si-francisco-de-pina-voi-muc-dich-hoan-thien-viec-hieu-dinh-lich-su-chu-quoc-ngu-la-tinh-cua-vo-su-tran-nguyen-dao-a32829.html>

Phụ chú I **Các sách viết về lịch sử chữ** **Quốc ngữ La Tinh**

Các sách viết về lịch sử chữ Quốc ngữ La Tinh tương đối không nhiều, có lẽ đây là lĩnh vực khá chuyên sâu và tìm kiếm những chứng liệu vào đầu thế kỷ thứ XVII không dễ.

Vào thời các giáo sĩ Bồ Đào Nha, Ý và Pháp đến Đại Việt truyền giáo, chưa có phương tiện in ấn nên tất cả các tài liệu đều được viết tay. Chính vì thế tuyệt đại đa số các tài liệu đều dựa trên các “báo cáo” của các giáo sĩ gửi đến bề trên của mình tại các giáo phận trực thuộc như giáo phận Dòng tên Macao, Tòa Thánh, Hội Thừa Sai Paris (MEP)... không những thế các giáo sĩ thường viết bằng chữ La Tinh cổ hoặc tiếng Bồ Đào Nha, Ý và Pháp cổ, nên rất khó hiểu.

Các sách có chứng liệu và có giá trị sử học, chúng ta có thể nhận diện 5 cuốn sách theo thứ tự ngày xuất bản sau đây :

Cuốn sách thứ nhất : **Lịch sử chữ quốc ngữ - 1620-1659** của Linh mục Đỗ Quang

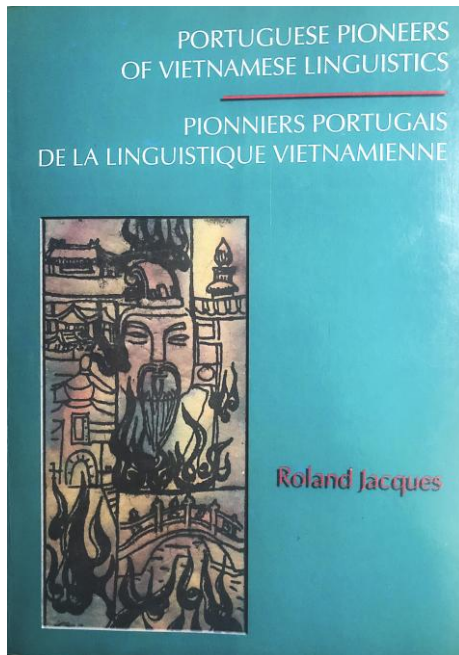

Chính, Nhà xuất bản Ra Khơi, Sài Gòn năm 1972. Sách tường thuật rất chi tiết và dựa trên các báo cáo viết tay của các giáo sĩ như Joãn Roiz (1621), Gaspar Luis (1621), Cristoforo Borri (1621), Alexandre de Rhodes (1625), Francisco Buzomi (1626), Gaspart Amaral (1632, 1637)... một cuốn sách có giá trị cốt lõi mà ngày nay rất nhiều các học giả dựa trên công trình khảo cứu này khi nghiên cứu về chữ Quốc Ngữ.

“... L.m. Đỗ Quang Chính đã dựa trên các tài liệu để lại bởi chính các giáo sĩ nói trên để nghiên cứu giai đoạn hình thành của chữ quốc ngữ này. Sự tiếp xúc sâu rộng của tác giả với các tài liệu đầu tay, được phân tích theo một phương pháp sử học chặt chẽ, khiến tác giả vạch lại một cách cặn kẽ sự biến chuyển của cách thức viết chữ quốc ngữ trong tiền bán thế kỷ thứ XVII. Sự khám phá những tài liệu mới mẻ nhờ ở sự kiên nhẫn tìm tòi trong các văn khố và

thư viện Âu châu cũng lại cho phép tác giả chứng minh với những bằng cứ cụ thể là đã có nhiều người góp sức vào việc sáng tác chữ quốc ngữ, trong đó có cả sự góp sức của chính người Việt nữa”. Trích lời giới thiệu của Gs. Nguyễn Thế Anh, Trưởng ban sử học, Đại học Văn khoa Sài Gòn (1972).

Cuốn sách thứ hai, « *Pionniers portugais de la linguistique vietnamienne* » (Những người Bồ Đào Nha tiên phong trong lĩnh vực ngôn ngữ học tiếng Việt) của Linh mục Roland Jaques, nhà xuất bản Orchid Press Bangkok, 2002, với phiên bản song ngữ Anh - Pháp. Sách là một công trình nghiên cứu có giá trị sử liệu rất quý, dựa trên những chứng từ viết tay của giáo sĩ Francisco de Pina được lưu trữ trong các viện bảo tàng.

Linh mục Roland Jaques đã có công rất lớn trên việc đặt lại vấn đề nguồn gốc lịch sử chữ Quốc ngữ mà từ trước tới nay chúng ta đã ngưỡng tưởng là công trình của giáo sĩ Alexandre de Rhodes mà không biết rằng đây là một công trình của các giáo sĩ tiên phong người Bồ Đào Nha, trong đó giáo sĩ Francisco de Pina, có thể nói là người đã đặt nền móng đầu tiên và cũng là vị thầy chữ Việt La Tinh của các giáo sĩ sau này, trong đó có giáo sĩ Alexandre de Rhodes.

Sách đã sưu tập được bản viết tay của Giáo sĩ Francisco de Pina (1621/1622) và nhất là bản « *Manuductio ad linguam tunckinensem* » (Giới thiệu về ngôn ngữ Tunkin), vốn là những chứng liệu về sự hình thành chữ Quốc ngữ La Tinh vào đầu thế kỷ thứ XVII.

Các công trình nghiên cứu lịch sử này đã được các học giả Việt Nam và quốc tế đánh giá là một sử liệu có giá trị nhất định và họ đã dựa theo các lý luận và chứng từ của sách để viết những bài tham luận, nghiên cứu hoặc sách về lịch sử về nguồn gốc chữ Quốc ngữ.

Cuốn sách thứ ba, “*Thuyết Quốc Ngữ La Tinh*” của võ sư Trần Nguyên Đạo, nhà xuất bản Vovinam-Việt Võ Đạo France, 2019, tái bản năm 2026 với phiên bản song ngữ Pháp - Việt. Nội dung sách được trình bày theo trình tự khoa học lịch sử, nhằm mục đích chứng minh và mong muốn hiệu đính lại lịch sử chữ Quốc ngữ La Tinh.

“... Đây là một công trình nghiên cứu rất giá trị về mặt học thuật. Ông đã làm sáng tỏ nhiều vấn đề mang tính lịch sử qua các dẫn chứng thuyết phục mà bấy lâu không ít người nhầm lẫn ...” Trích bài “*Chuyến đi hiệu đính lịch sử chữ Quốc ngữ La Tinh*” của võ sư Châu Minh Hay, Tạp chí Việt-Đức.

Sách không những nghiên cứu về chữ Quốc Ngữ La Tinh mà còn tìm hiểu các giai đoạn về chữ Quốc Ngữ Hán, Quốc Ngữ Nôm.

Tác giả đã tinh lọc 9 nhân vật tiêu biểu nhất đã đóng góp cụ thể cho tiến trình hình thành chữ Quốc ngữ La Tinh, theo thứ tự :

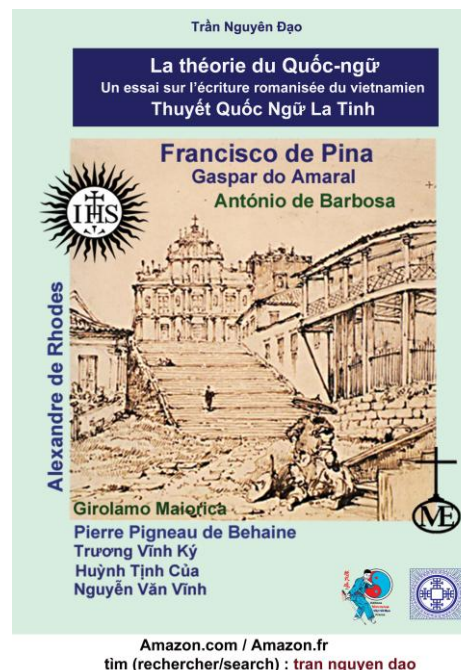
- 1- Giáo sĩ Francisco de Pina.
- 2- Giáo sĩ Gaspar do Amaral.
- 3- Giáo sĩ António de Barbosa.
- 4- Giáo sĩ Girolamo Maiorica.
- 5- Giáo sĩ Alexandre de Rhodes.
- 6- Giám mục Pierre Pigneau de Behaine.
- 7- Nhà bác học Trương Vĩnh Ký.

8- Nhà báo Huỳnh Tịnh Của.

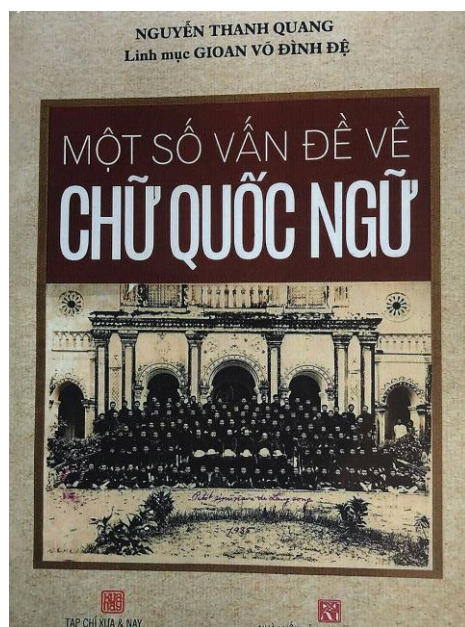
9- Nhà khảo cứu Nguyễn Văn Vĩnh.

Tác giả đã tìm cách trả lời những câu hỏi chưa có giải đáp :

- Giáo sĩ Alexandre de Rhodes đã thu góp những công trình nào, của ai, để thực hiện cuốn từ điển Việt-Bồ-La và "Phép giảng 8 ngày" ?.
- Ngoài giáo sĩ Francisco de Pina và Alexandre de Rhodes, còn ai nữa không ?.
- Tiến trình thành hình Việt ngữ La Tinh diễn ra như thế nào ?.
- Người Việt Nam có vai trò gì trong tiến trình thành hình Việt ngữ La Tinh ?.
- Tại sao Việt ngữ La Tinh thay thế chữ Hán và chữ Nôm một cách dễ dàng ?.
- Tại sao người Việt Nam lại đón nhận Việt ngữ La Tinh, trong khi đa số các quốc gia châu Á lại không quan tâm ?.

Công trình nghiên cứu của Võ sư Trần Nguyễn Đạo là trả lời những câu hỏi nêu trên với nhiều bằng chứng xác thực nhằm làm sáng tỏ cội nguồn và trả lại giá trị đích thực cho vị cha đẻ của chữ Quốc ngữ La tinh. Ngoài ra tác giả mong muốn các học giả, các sử gia và các nhà văn hóa cùng nghiên cứu và thúc đẩy tiến trình hiệu đính lại lịch sử đích thực của chữ Quốc ngữ La Tinh Việt Nam.

Cuốn sách thứ tư, “*Một số vấn đề về chữ Quốc ngữ*” của ông Nguyễn Thanh Quang và Linh mục Gioan Võ Đình Đệ, nhà xuất bản Khoa học xã hội, 2020. Sách thu tập các bài phát biểu của các học giả: Dương Trung Quốc, Phan Huy Lê, Nguyễn Thanh Quang và linh mục Gioan Đình Đệ, nhân cuộc Hội thảo “*Bình Định với chữ Quốc ngữ*” được UBND Tỉnh Bình Định (bây giờ là UBND tỉnh Gia Lai), Viện sử học Việt Nam và Viện ngôn ngữ Việt Nam, tổ chức ngày 13/01/2016. Mục đích của các bài phát biểu này đã được các học giả khẳng định và đánh giá lại người sáng lập chữ Quốc ngữ La Tinh.

Tuy sách là sự thu tập các bài phát biểu của các học giả, những có một giá trị sử học nhất định.

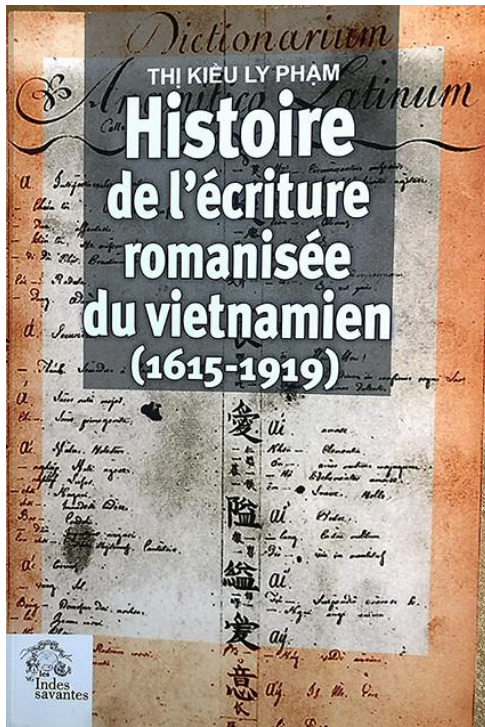
“*Ban tổ chức đã nhận được gần 80 báo cáo tham dự Hội thảo và 71 báo cáo kịp in vào Kỷ yếu hội thảo. Đây là một trong những Hội thảo có nhiều*

báo cáo, tham luận nói lên sự quan tâm của các nhà khoa học về chủ đề mang nhiều nghĩa khoa học và thực tiễn này. Tác giả các báo cáo đến từ các cơ quan, tổ chức của tỉnh Bình Định và nhiều Viện, Trung tâm, trường đại học của nhiều tỉnh và thành phố, nhiều nhất là Thủ đô Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh. Các tác giả thuộc nhiều ngành khoa học khác

nhau từ sử học, ngôn ngữ học, văn học, nghệ thuật đến các nhà văn, nhà báo... Đây là cuộc Hội Thảo mang tầm cỡ quốc gia và tính đa ngành cao...”. Trích “Tổng kết Hội thảo khoa học Bình Định với chữ Quốc ngữ”, Gs. Nguyễn Hiến Lê, Chủ tịch Hội Khoa học Lịch sử Việt Nam.

Hội thảo nói trên đánh dấu quan điểm của các học giả Việt Nam, đồng thời là dấu hiệu quan trọng cho thấy sự quan tâm của giới trí thức Việt Nam, của UBND Tỉnh Gia Lai, Viện Sử học Việt Nam và Viện Ngôn ngữ Việt Nam đối với lịch sử chữ Quốc ngữ.

Cuốn sách thứ năm, “*Histoire de l’écriture romanisée du vietnamien (1615-1919)*”

(Lịch sử chữ viết La tinh hóa tiếng Việt (1615-1919) của cô Phạm Thị Kiều Ly, (Nhà xuất bản Les Indes Savantes, 2023). Sách được viết bằng tiếng Pháp và đã đáp ứng một giá trị cao về sử học,

Tác giả đã nghiên cứu và tường thuật chi tiết về các sự kiện và tiến trình hình thành Việt ngữ La Tinh từ những năm đầu tiên, 1615, khi các giáo sĩ Bồ Đào Nha và Ý đặt chân đến Đại Việt (Đàng Trong), xuyên qua thời kỳ các giáo sĩ người Pháp của Hội Thừa sai Paris (MEP – Missions Étrangères de Paris) cho đến đầu thế kỷ thứ XX qua các biến chuyển trong thời kỳ Pháp thuộc.

« ... Phạm Thị Kiều Ly montre de manière convaincante, dans cette perspective, comment les finalité de l’usage de l’écriture romanisée ont évolué dans le temps long de son histoire : moyen d’apprentissage destiné au prêtres européens, pour commencer, cette écriture se transforme, dans des cercles ecclésiastiques, en moyen de communication entre les prêtres européens et les prêtre autochtones... » Préface de Dan Savatovsky, Université Sorbonne nouvelle, Laboratoire d’histoire des Théories Linguistiques.

Dịch : « ... Từ góc nhìn này, Phạm Thị Kiều Lý đã chứng minh một cách thuyết phục sự phát triển và mục đích sử dụng chữ La tinh hóa trong suốt lịch sử lâu dài của nó: ban đầu là một công cụ học tập dành cho các linh mục châu Âu, chữ viết này đã biến đổi trong giới giáo sĩ thành một phương tiện giao tiếp giữa các linh mục châu Âu và linh mục bản địa... ». Lời tựa của Dan Savatovsky, Đại học Sorbonne Nouvelle, Phòng thí nghiệm Lịch sử Lý thuyết Ngôn ngữ học.

Rất tiếc sách viết bằng tiếng Pháp, bởi Pháp ngữ ngày nay không còn thông dụng và trở thành một giới hạn cho các học giả người Việt. Trong khi đó sách chứa đựng một kho tàng quan trọng trên công cuộc nghiên cứu của các học giả Việt Nam.

Dự án Guarda 2026
Francisco de Pina và hành trình chữ Quốc ngữ
Cầu nối văn hóa Việt Nam - Bồ Đào Nha

Phụ chú II
Bản dịch văn bản cam kết của
Hội đồng thành phố Guarda

Thành phố Guarda
Chủ tịch Hội đồng thành phố

Kính gửi: Hiệp hội tôn vinh Văn hóa Việt – APCV
7 Rue de la Huchette , 75005 Paris, Pháp

v/v: Thư hợp tác và đón tiếp – Dự án Guarda 2026

Kính thưa quý vị,

Với tư cách là Chủ tịch Hội đồng thành phố Guarda, tôi hân hạnh và vui mừng bày tỏ sự quan tâm sâu sắc của thành phố Guarda trong việc đón tiếp các đoàn đại biểu quốc tế và đoàn đại biểu Việt Nam, trong khuôn khổ chuyến thăm từ ngày 7 đến 8 tháng 10 năm 2026, thuộc dự án "***Guarda 2026, Francisco de Pina và hành trình chữ Quốc Ngữ – Cầu nối văn hóa Việt Nam - Bồ Đào Nha***".

Thành phố Guarda, được công nhận là thành phố cao nhất ở Bồ Đào Nha và nằm ở vị trí chiến lược trong hành lang hậu cần châu Âu, nổi bật với tinh thần cởi mở mạnh mẽ với thế giới, coi trọng đối thoại liên-văn-hóa cũng như phát triển các mối quan hệ đối tác về thể chế, văn hóa và kinh tế

Trong bối cảnh này, dự án Guarda 2026 mang một ý nghĩa đặc biệt, bởi nó nhằm tôn vinh nhà truyền giáo người Bồ Đào Nha, Francisco de Pina, một nhân vật quan trọng trong sự ra đời chữ Quốc ngữ, một hệ thống chữ viết đã tạo nên loại chữ quốc gia của Việt Nam. Chính vì thế dự án Guarda 2026 thể hiện mối liên hệ lịch sử và văn hóa sâu sắc giữa Bồ Đào Nha và Việt Nam, điều mà chính quyền thành phố Guarda tự hào muốn nhấn mạnh và quảng bá.

Chính quyền đô thị Guarda cam kết:

Tiếp đón chính thức : Tổ chức buổi tiếp đón chính thức tại Tòa thị chính, đảm bảo tuân thủ khuôn khổ nghi thức và cung cấp hỗ trợ hậu cần cần thiết cho các cuộc họp làm việc;

Trao đổi kiến thức : Thúc đẩy các chuyến tham quan đến các trung tâm chiến lược quan trọng của khu vực;

Hỗ trợ tại địa phương : Cung cấp hỗ trợ về mặt thể chế cho đoàn đại biểu trong suốt thời gian lưu trú, nhằm mục đích tăng cường quan hệ song phương và xác định các cơ hội hợp tác trong tương lai;

Cung cấp không gian và hỗ trợ hậu cần : Cung cấp không gian hoạt động : Nhà hát Thành phố Guarda để thực hiện các sáng kiến đã được lên kế hoạch trong khuôn khổ dự án, đồng thời đảm bảo mọi hỗ trợ hậu cần cần thiết cho việc thực hiện, bao gồm các nguồn lực phối hợp kỹ thuật, vận hành và thể chế.

Hỗ trợ vận chuyển và hậu cần cho chỗ ở : Sắp xếp xe buýt đưa đón khứ hồi giữa sân bay quốc tế và Guarda, cũng như vận chuyển trong suốt thời gian dự án. Đồng thời, hỗ trợ việc đàm phán với các khách sạn ở Guarda nhằm đạt mức giá tốt nhất cho toàn bộ đoàn.

Chúng tôi tin tưởng rằng chuyến thăm này sẽ là một bước quan trọng trong việc tăng cường mối quan hệ giữa các cộng đồng của chúng ta, mở đường cho việc phát triển các sáng kiến chung có giá trị văn hóa, học thuật và kinh tế.

Chúng tôi tin chắc rằng các phái đoàn sẽ được đón tiếp với tất cả lòng hiếu khách đặc trưng của Guarda và người dân nơi đây, chúng tôi rất mong chờ sự hiện diện của quý vị.

Xin gửi lời chào trân trọng.

Ông Sérgio Fernando da Silva Costa

Chủ tịch Hội đồng thành phố Guarda

Municipalité de Guarda

Présidence de la Municipalité

A : Association Pour La Promotion
De La Culture Vietnamienne - APCV
7 Rue de la Huchette
75005 Paris, France

Objet : Lettre de coopération et d'accueil – Projet Guarda 2026

Mesdames, Messieurs,

En ma qualité de Président de la Municipalité de Guarda, j'ai l'honneur et le grand plaisir de manifester l'intérêt ferme de la Municipalité de Guarda à accueillir les distinguées délégations internationales, dont la délégation du Vietnam dans le cadre de la visite du 7 au 8 octobre 2026, intégrée dans le Projet « Guarda 2026, Francisco de Pina et le parcours du Quốc ngữ – Pont culturel entre le Vietnam et le Portugal ».

La ville de Guarda, reconnue comme la plus haute du Portugal et stratégiquement située dans le corridor logistique européen, se distingue par une forte vocation d'ouverture au monde, valorisant le dialogue interculturel ainsi que le développement de partenariats institutionnels, culturels et économiques.

Dans ce contexte, le projet Guarda 2026 prend une signification toute particulière, puisqu'il rend hommage au missionnaire portugais Francisco de Pina, figure clé dans la genèse du Quốc-ngữ, le système d'écriture à l'origine de la langue nationale vietnamienne. Ce projet incarne un lien historique et culturel profond entre le Portugal et le Vietnam, que la Municipalité de Guarda est fière de mettre en valeur et de promouvoir.

Par la présente, la Municipalité de Guarda s'engage à :

- **Accueil institutionnel** : Organiser une réception officielle à l'Hôtel de Ville, en garantissant le cadre protocolaire et le soutien logistique nécessaires aux réunions de travail ;

- **Échange de connaissances** : Promouvoir des visites à des pôles d'intérêt stratégique de la région ;
- **Facilitation locale** : Assurer l'accompagnement institutionnel de la délégation durant son séjour, en vue de renforcer les relations bilatérales et d'identifier des opportunités de coopération future ;
- **Mise à disposition d'espaces et soutien logistique** : Mettre à disposition le Théâtre Municipal de Guarda pour la réalisation des initiatives prévues dans le cadre du projet, en assurant également tout le soutien logistique nécessaire à leur mise en œuvre, y compris les moyens techniques, opérationnels et de coordination institutionnelle.
- **Soutien en transport et logistique pour l'hébergement** : prévoir un autobus pour assurer le trajet aller-retour entre l'aéroport international et Guarda, ainsi que les déplacements pendant toute la durée du projet. En parallèle, apporter un appui auprès des hôtels de Guarda afin de négocier de meilleurs tarifs pour l'ensemble de la délégation.

Nous sommes convaincus que cette visite constituera une étape importante dans l'approfondissement des relations entre nos communautés, ouvrant la voie au développement d'initiatives conjointes à forte valeur culturelle, académique et économique.

Certains que la délégation sera accueillie avec l'hospitalité qui caractérise Guarda et ses habitants, nous attendons votre présence avec grande anticipation.

Veuillez agréer, Mesdames, Messieurs, l'expression de nos salutations distinguées.

Sérgio Fernando da Silva Costa
Président de la Municipalité de Guarda

Dự án Guarda 2026
Francisco de Pina và hành trình chữ Quốc ngữ
Cầu nối văn hóa Việt Nam - Bồ Đào Nha

Phụ chú III
Văn bản của Đại sứ quán Việt Nam tại Bồ Đào Nha

**Embassy of the S.R of Viet Nam
to the Portuguese Republic**
Address: Rua João Fernandes Labrador, N° 5
1400-222 Lisboa.

Kính gửi: Ban tổ chức “Dự án Guarda 2026”

Việt Nam và Bồ Đào Nha có mối lương duyên lịch sử. Cách đây hơn 500 năm, các tàu buôn của Bồ Đào Nha đã cập cảng Hội An, khởi đầu cho mối quan hệ giao thương giữa hai nước. Vào thời gian đó, một nhóm giáo sĩ Bồ Đào Nha, trong đó có giáo sĩ Francisco de Pina, đã có nhiều đóng góp quan trọng cho việc hình thành chữ Quốc ngữ, đặt nhịp cầu đầu tiên cho giao lưu văn hóa giữa Việt Nam và Bồ Đào Nha.

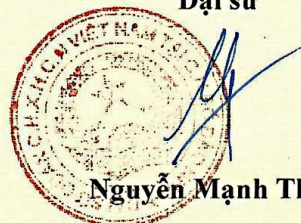
Trên tinh thần đó, Đại sứ quán Việt Nam tại Bồ Đào Nha hoan nghênh sáng kiến của Hội Tôn vinh Văn hóa Việt Nam (APCV - Association pour la Promotion de la Culture Vietnamienne) tổ chức Sự kiện "Francisco de Pina và hành trình chữ Quốc ngữ - cầu nối văn hóa giữa Việt Nam và Bồ Đào Nha", dự kiến diễn ra tại thành phố Guarda vào tháng 10/2026.

Sáng kiến tổ chức Sự kiện trên tại thành phố Guarda - quê hương của giáo sĩ Francisco de Pina - là cơ hội tốt để giới thiệu về văn hóa và lịch sử chữ viết của Việt Nam đến cộng đồng người Việt Nam, người dân Bồ Đào Nha và bạn bè quốc tế, đồng thời góp phần củng cố mối quan hệ hữu nghị giữa Việt Nam và Bồ Đào Nha, giữa thành phố Guarda với các địa phương của Việt Nam. Đại sứ quán Việt Nam tại Bồ Đào Nha sẽ tích cực phối hợp với Ban tổ chức Sự kiện và sẽ thông báo đến các cơ quan chức năng Việt Nam về Sự kiện văn hóa và cầu nối giữa Việt Nam và Bồ Đào Nha.

Tôi xin chúc Sự kiện thành công tốt đẹp!

Lisbon, ngày 04 tháng 05 năm 2026

Đại sứ

Nguyễn Mạnh Thắng

Phụ chú IV
Chương trình chi tiết - Guarda 2026
(dự kiến)

I. Mục tiêu của dự án Guarda 2026

I.1. Mục tiêu tôn vinh và quảng bá

- Tôn vinh di sản chữ Quốc ngữ và những nhân vật lịch sử đã đóng góp trong quá trình hình thành hệ chữ viết này.
- Quảng bá và lan toả văn hóa Việt Nam đến cộng đồng quốc tế.

I.2. Mục tiêu học thuật

- Tạo diễn đàn trao đổi học thuật về lịch sử hình thành chữ Quốc ngữ.
- Kết nối các học giả trong nước và quốc tế.

I.3. Mục tiêu giao lưu văn hóa

- Thúc đẩy giao lưu văn hóa và hợp tác Việt Nam – Bồ Đào Nha.
- Thúc đẩy giao lưu du lịch, ẩm thực, nghệ thuật Việt-Bồ.

I.4. Mục tiêu giao lưu doanh nghiệp

- Thúc đẩy giao lưu và hợp tác kinh tế giữa các doanh nghiệp.
- Tạo điều kiện kết nối và ký kết giữa các doanh nghiệp.

II. Các hoạt động đề xuất

- Lễ tri ân giáo sĩ Francisco de Pina,
- Kiến nghị thành phố Guarda đặt tên đường hoặc công viên Francisco de Pina,
- Tọa đàm về các tác phẩm lịch sử chữ quốc ngữ,
- Giao lưu văn hóa giữa Việt Nam và Bồ Đào Nha : biểu diễn Vovinam-Việt Võ Đạo, võ Cổ truyền Bình Định, trao đổi ẩm thực, nghệ thuật...; kết hợp quảng bá ẩm thực, nghệ nhân làng nghề, tranh ảnh, đặc sản, văn nghệ... các hoạt động tương tự ở phía Bồ Đào Nha,
- Thúc đẩy du lịch giữa Việt Nam và Bồ Đào Nha (*kết hợp Cục du lịch Việt Nam và Bồ Đào Nha*),
- Tổ chức kết nối và ký kết giữa các doanh nghiệp theo từng lĩnh vực và theo nhu cầu của các doanh nghiệp.

II.1. Hoạt động biểu tượng

APCV đề xuất phối hợp với chính quyền thành phố Guarda thực hiện hoạt động mang tính biểu tượng nhằm ghi nhận đóng góp lịch sử của giáo sĩ Francisco de Pina đối với văn hóa và ngôn ngữ Việt Nam.

Nội dung dự kiến:

- Lễ công bố và gắn biển tên đường hoặc công viên Francisco de Pina,
- Phát biểu của đại diện chính quyền thành phố Guarda,
- Phát biểu của Bộ Văn hóa Thể thao và Du lịch (nếu có),
- Phát biểu của Ủy ban Nhân dân tỉnh Gia Lai (nếu có),
- Phát biểu của Đại sứ Việt Nam tại Bồ Đào Nha,
- Chụp ảnh lưu niệm và truyền thông báo chí,
- Biểu diễn múa lân,
- Biểu diễn Vovinam-Việt Võ Đạo,
- Biểu diễn Võ cổ truyền Bình Định,
- Biểu diễn các tiết mục nghệ thuật đặc sắc Việt Nam,
-

Những hoạt động này có ý nghĩa biểu tượng cao, góp phần lan tỏa giá trị lịch sử của giáo sĩ Francisco de Pina tại Bồ Đào Nha, châu Âu và Việt Nam.

II.2. Tọa đàm học thuật và giới thiệu sách

Tọa đàm: *“Di sản chữ Quốc ngữ và hành trình giao lưu văn hóa Việt Nam – châu Âu”*.

- Trong khuôn khổ chương trình, APCV đề xuất tổ chức buổi tọa đàm giới thiệu các tác phẩm viết về Lịch sử chữ Quốc ngữ La Tinh
- Buổi tọa đàm được tổ chức trong không gian kết hợp trưng bày sách và tài liệu liên quan đến lịch sử chữ Quốc ngữ.

Nội dung trao đổi

- Lịch sử hình thành chữ Quốc ngữ,
- Vai trò của giáo sĩ Francisco de Pina,
- Quá trình nghiên cứu và biên soạn các sách,
- Ý nghĩa của chữ Quốc ngữ trong văn hóa Việt Nam hiện đại.

Thành phần tham gia dự kiến

- Các tác giả,
- Các học giả Việt Nam và Bồ Đào Nha,
- Đại diện Đại sứ quán Việt Nam tại Bồ Đào Nha,
- Đại diện chính quyền thành phố Guarda,
- Đại diện Trung tâm văn hóa Việt Nam tại Paris,
- Đại diện cộng đồng người Việt tại châu Âu,
-

II.3. Không gian trải nghiệm văn hóa Việt Nam

APCV đề xuất xây dựng không gian văn hóa Việt Nam tại khu vực diễn ra sự kiện nhằm giới thiệu những nét đặc sắc của văn hóa Việt Nam đến công chúng quốc tế. Không gian này có thể bao gồm:

a. Khu ẩm thực Việt-Bồ:

- Giới thiệu sản phẩm tiêu biểu của Việt Nam : Phở, Nem, Trà, Cà phê...
- Giới thiệu một số món ăn tiêu biểu của Bồ Đào Nha.

b. Khu trải nghiệm văn hóa

- Trình diễn và trải nghiệm mặc áo dài truyền thống,
- Trưng bày sản phẩm thủ công mỹ nghệ Việt Nam,
- Trình bày và giới thiệu các hình ảnh, tranh nghệ thuật Việt Nam ,
- Trình diễn thư pháp Việt Nam và tặng chữ,
- Giới thiệu trò chơi dân gian Việt Nam,
- Cũng tương tự như trên phía bên Bồ Đào Nha.

c. Khu quảng bá du lịch Việt Nam

- Giới thiệu các di sản văn hóa tiêu biểu của Việt Nam,
- Trình chiếu video quảng bá du lịch,
- Trưng bày các ấn phẩm du lịch Việt Nam,
- Cũng tương tự như trên phía bên Bồ Đào Nha.

d. Khu quảng bá các doanh nghiệp

- Giới thiệu các sản phẩm của các doanh nghiệp,
- Trưng bày, trình chiếu các hoạt động của các doanh nghiệp.

II.4. Lễ tri ân (tối thứ năm ngày 8/10/2026)

Lễ tri ân được đề xuất là hoạt động trung tâm của chương trình với chủ đề: “*Hành trình chữ Việt*”. Nội dung chương trình có thể bao gồm:

- Trình chiếu Video, hình ảnh về giáo sĩ Francisco de Pina,
- Đúc kết các ý thảo luận từ buổi tọa đàm về các tác phẩm chữ Quốc ngữ,
- Trình bày và giới thiệu các hình ảnh, tranh nghệ thuật Việt Nam,
- Trình chiếu hình ảnh về lịch sử và văn hóa Việt Nam,
- Trình chiếu hình ảnh về du lịch Việt Nam,
- Trình chiếu video của các doanh nghiệp Việt Nam,
- ... và các tiết mục văn hóa, nghệ thuật, biểu diễn võ... xen kẽ
- Cũng tương tự như trên phía bên Bồ Đào Nha.